

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH100021

NAZWA
OBSZARU Grabia

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH100021	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Grabia

1.4. Data opracowania 2006-03	1.5. Data aktualizacji 2025-01
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres: Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail: kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2009-10
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2012-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2021-12
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 14 października 2021 r. w spr. soo Grabia (PLH100021)

					Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
A	1188	Bombina bombina			p			R	G	C	B	C	C
M	1337	Castor fiber			p				G	C	C	C	C
F	1149	Cobitis taenia			c			P	G	C	B	C	B
F	2484	Eudontomyzon mariae			p			C	G	C	B	C	B
F	1096	Lampetra planeri			p			R	G	D			
I	1042	Leucorhinia pectoralis			p			R	M	C	C	C	C
M	1355	Lutra lutra			p			C	G	C	C	C	C
I	1060	Lycaena dispar			p			R	G	C	B	C	C
F	1145	Misgurnus fossilis			c			V	G	C	C	C	C
I	1037	Ophiogomphus cecilia			p			C	G	C	A	C	B
I	1032	Unio crassus			p			V	G	C	C	C	C

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N16	4.88
N17	10.07
N06	0.17
N10	61.01
N23	0.34
N19	4.88
N12	18.64
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar Natura 2000 Grabia PLH100021 położony jest w województwie łódzkim, na terenie powiatów: łaskiego, gminy Widawa, Sędziejowice, Łask, powiatu pabianickiego gminy Dłutów i Dobroń oraz powiatu bełchatowskiego gmina Żelów. Obszar zajmuje powierzchnię 1670,48 ha i obejmuje środkowy i dolny bieg rzeki Grabia wraz z przylegającymi ekosystemami łąkowymi i leśnymi, charakterystycznymi dla niewielkich rzek nizinnych Polski. Teren objęty granicami obszaru ciągnie się wzdłuż rzeki od miejscowości Kolonia Karczmy do ujścia, a jego granice wyznacza terasa zalewowa. Długość Grabii objętej granicami obszaru Natura 2000 wynosi około 50 km, co stanowi nieco ponad połowę całkowitej długości rzeki wynoszącej 81,1 km. Źródła Grabii zlokalizowane są w okolicy wsi Dziwle na wysokości 229 m n.p.m. - mają charakter wysięków o wydajności 0,2 l/s, wysychających w okresie letnim. Początkowy odcinek rzeki jest strumieniem okresowym i charakteru stałego nabiera dopiero po około 0,5 km, gdzie przepływa przez nieckowate obniżenie z wydajnymi źródłami w okolicy wsi Kolonia Grabica. Stąd rzeka biegnie w kierunku południowym aż do miejscowości Mzurki. Średnia szerokość cieków wynosi 2,5 m, przy głębokości około 0,5 m. Osady dennie mają głównie charakter piaszczysty i żwirowo-piaszczysty. Szerokość doliny rzecznej wynosi około 100 m. Począwszy od Mzurek, Grabia płynie w kierunku północno zachodnim, aż do miejscowości Baryczy. Wzrastają średnie szerokości i głębokości rzeki od początkowych 3 m i 1 m, aż do 20 m szerokości i 0,7 m głębokości w okolicach Baryczy. Szerokość doliny rzecznej wzrasta stopniowo od 100 m do 1 km. Taka charakterystyka doliny rzecznej właściwa jest dla początkowej części wyznaczonego obszaru, od miejscowości Karczmy. Dno jest piaszczyste, tylko w nielicznych miejscach gdzie koryto Grabii przecina wychodnie skał kredowych bywa pokryte rumoszem wapiennym. W Baryczy rzeka skręca w kierunku zachodnim. Dolina utrzymuje szerokość około 1 km. Szerokość koryta waha się od 10-20 m, głębokość około 0,8 m. Dno jest głównie piaszczyste. W okolicach Łasku następuje zmiana kierunku biegu rzeki z zachodniego na południowo- zachodni, który utrzymuje się aż do ujścia. Szerokość zwiększa się stopniowo od 15 do 30 m, średnia głębokość wynosząca około 1 m może przy wysokich stanach wód przekraczać 2 m. W dolnym biegu rzeki dno jest piaszczyste, często mocno zamulone. Dolina w większej części rozległa o szerokości 1-2 km. Grabia uchodzi do Widawki w okolicach wsi Łęg Widawski na wysokości 143 m n.p.m. Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski (Kondracki 2000) opisywany obszar leży w obrębie mezoregionów: Wysoczyzny Łaskiej oraz Kotliny Szczercowskiej. Mezoregiony te wchodzi w skład makroregionu Niziny Południowopolskiej, która należy do podprowincji Niziny Środkowopolskiej, prowincji Niż Środkowoeuropejskiego.

Podział geobotaniczny Polski J. Matuszkiewicza (2008) lokuje opisywany obszar w Prowincji Środkowoeuropejskiej w Dziale Wyżyn Południowopolskich w granicach Krainy Wysoczyzn Łódzko-Wieluńskich, Okręgu Szczercowsko-Łaskim - Podokręgi: Kolumnowski, Żelowski oraz Szczercowski, w Okręgu Zduńskowolsko-Strykowski Podokręg Zduńskowolski.

Gleby

Powierzchnię terenu stanowią głównie gleby klasy IV, V i VI powstałe na piaskach gliniastych. Tylko niewielkie obszary stanowią gleby II i III klasy bonitacji. Ponad 55 % stanowią grunty V i VI klasy bonitacyjnej, natomiast około 42 % stanowią grunty III i IV klasy bonitacyjnej.

Klimat

Obszar położony jest w regionie klimatycznym zwanym Regionem Środkowopolskim. Ogólna charakterystyka tego regionu to:

- średnioroczna prędkość wiatrów 3 - 5 m/s
- średnioroczna suma opadów atmosferycznych 580 mm/m²
- średnioroczne parowanie terenowe 510 mm/ m²
- średnioroczna temperatura dobowa 7,7 °C
- okres wegetacyjny trwa około 215 dni (od początku kwietnia do początku listopada).

Wody powierzchniowe

Obszar leży w zlewni Warty. Grabia jest prawobrzeżnym dopływem Widawki, która uchodzi do Warty. Powierzchnia zlewni rzeki Grabii wynosi 813,4 km². Przeważają grunty orne i użytki zielone. Zalesienie górnej i środkowej części zlewni nie przekracza 10%. Charakterystyczny dla zlewni jest znaczny odpływ podziemny wynoszący 14% wartości opadów atmosferycznych przy spływie powierzchniowym równym 16% opadów.

Istniejące i proponowane formy ochrony przyrody zlokalizowane na terenie Obszaru

Obszar Natura 2000 Grabia PLH100021 nie sąsiaduje bezpośrednio z innymi obszarami Natura 2000. Obszar częściowo obejmuje tereny Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki, Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Dolina Grabi oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Środkowej Grabi.

4.2. Jakość i znaczenie

Liczne starorzecza, małe zbiorniki wodne oraz lasy łęgowe w dolinie rzeki Grabi nadają dolinie szczególny charakter. Obszary bezpośrednio przylegające do koryta rzeki miejscami porośnięte są lasem sosnowym, a rozległe łąki - różnogatunkową roślinnością. W dolinie dominuje mozaikowy, ekstensywny krajobraz rolniczy.

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*

Powierzchnia - 4,67 ha

Reprezentatywność – B

Powierzchnia względna - C

Stan zachowania – C

Ogólna ocena – C

Siedlisko stanowi istotny przedmiot ochrony w obszarze. Jest dobrze zachowane, reprezentowane przez różne stadia rozwojowe. Ogólna ocena stanu ochrony w skali obszaru, ze względu na obniżone oceny części wskaźników struktury i funkcji siedliska (m.in. charakterystycznej kombinacji zbiorowisk w obrębie transektu) jest niezadowolająca - U1 [36].

6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Powierzchnia - 151,91 ha

Reprezentatywność – C

Powierzchnia względna - C

Stan zachowania – C

Ogólna ocena – C

Płaty ekstensywnie użytkowanych łąk świeżych są dość często odnotowywane na badanym obszarze. Łąki te są najczęściej fragmentem większych kompleksów użytków zielonych - głównie intensywnie użytkowanych, nawożonych i podsiewanych. Płaty te często tworzą atrakcyjne wizualnie, kolorowe, sezonowe aspekty [36].

Przedmiot ochrony o średniej istotności w obszarze, zajmuje stosunkowo niewielkie powierzchnie, w jego obrębie występują także gatunki owadów stanowiące przedmioty ochrony. Ogólna ocena stanu ochrony ze względu na niską ocenę wskaźników struktury i funkcji siedliska znajduje się w kategorii U2 – zły. Wynika to przede wszystkim ze zbyt intensywnej gospodarki pastwiskowej w wielu płatach [36].

*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe

Powierzchnia - 47,39 ha

Reprezentatywność – C

Powierzchnia względna - C

Stan zachowania – C

Ogólna ocena – C

Ranga siedliska w obszarze jest wysoka. Spośród zbiorowisk leśnych płaty łęgów olszowo-jesionowych są najczęściej odnotowanym zbiorowiskiem w obszarze. Stanowią w krajobrazie element wyraźnie wyróżniający się walorami estetycznymi, a także różnorodnością biologiczną. Odnotowane płaty łęgów są różnie wykształcone, od typowych z dobrze zachowaną strukturą i składem gatunkowym, do zdegenerowanych i zubożonych wykształconych jako zadrzewienia przywodne, czy też niewielkie śródpolne lasy olszowe. Ogólna ocena stanu ochrony siedliska w obszarze U2 – stan zły (głównie ze względu na silnie zaburzoną strukturę i funkcję siedliska) [36].

1337 Bóbr *Castor fiber*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena C

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Gatunek występuje w obszarze na całej długości rzeki, a także w wielu starorzeczach wykorzystując je jako miejsca żerowania i budowy żeremi w których stacjonują grupy rodzinne. W obrębie samego koryta rzeki bóbr nie tworzy tam, a kopie nory w naturalnych skarpach brzegowych Grabi. W wielu miejscach powalone do wody duże drzewa tworzą boczne odnogi ze spokojniejszym nurtem i roślinnością szuwarową. Grabia ze względu na wysokie pokrycie skarp brzegowych roślinnością wysoką, a także naturalne brzegi rzeki i towarzyszące jej starorzecza stanowi optymalne siedlisko dla gatunku [36].

1355 Wydra *Lutra Lutra*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena C

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Wydra występuje na całym odcinku Grabi w granicach obszaru. Gatunek wykorzystuje zarówno koryto rzeki, jak i przyległe starorzecza, które pełnią przede wszystkim funkcje żerowisk. Naturalne skarpy brzegowe, ich wysoki stopień pokrycia roślinnością drzewiastą oraz obecność starorzeczy zapewniają wysoką dostępność miejsc do założenia schronień jak i obfitą bazę żerowiskową gatunku [36].

1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena B

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Kumak nizinny stanowi istotny przedmiot ochrony w obszarze [36]. W badaniach wykonanych w 2016 roku na potrzeby opracowania pt. „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony na terenie obszarów Natura 2000 w województwie łódzkim. Część IV. Grabia PLH100021” w granicach obszaru zinventaryzowano liczebne populacje tego gatunku, liczące po co najmniej kilkaset osobników (Łask, Okup Fabryczny i Zieleńcice) [20]. Stan zachowania gatunku w obszarze jest niezadowolający - U1, głównie ze względu na niezadowolającą ocenę parametru perspektywy ochrony [20].

2484 Minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae* - w poprzednich wersjach SDF wykazywany szerzej jako 1098 Minogi czarnomorskie *Eudontomyzon spp.*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena B

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – B

Grabia stanowi jedną z najważniejszych ostoi minoga ukraińskiego *Eudontomyzon mariae* w zlewni rzeki Warty [36]. Gatunek prawdopodobnie występuje na całym odcinku rzeki w granicach obszaru Natura 2000 Grabia [20], na co wskazują również wyniki badań Kruka i in. [22]. Stan zachowania gatunku w obszarze jest niezadowolający - U1, głównie ze względu na zaburzoną ciągłość ekologiczną rzeki [20].

1096 Minóg strumieniowy *Lampetra planeri*

Populacja minoga strumieniowego *Lampetra planeri* jest niezbyt liczebnym elementem ichtiofauny Grabi [17, 28, 29, 30]. W badaniach Kruka i in. [22] minoga strumieniowego stwierdzano nielicznie i tylko na krótkim odcinku w pobliżu miejscowości Łask. W badaniach wykonanych w 2016 roku na potrzeby opracowania pt. „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony na terenie obszarów Natura 2000 w województwie łódzkim. Część IV. Grabia PLH100021” gatunek stwierdzono na dwóch stanowiskach w głównym korycie Grabi (Łdzań i Łask, ul. Plażowa), na których obserwowano znaczny udział mikrosiedlisk stosownych do

wzrostu larw (piaszczysto-muliste odsypiska), ale deficyt miejsc tarliskowych, który wydaje się być poważnym ograniczeniem dla występowania tego gatunku [20]. Z powyższych względów populację minoga strumieniowego w obszarze należy uznać jako nieistotną - ocena populacji D.

1149 Koza *Cobitis taenia*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena B

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – B

Rzeka Grabia stanowi ważną ostoję gatunku, który tworzy tu bardzo liczną populację [36]. Wysoka liczebność względna i znaczny udział w zespole minogów i ryb sugeruje, że populacje kozy są w dobrym stanie, znajdując w Grabi dobre warunki siedliskowe [20]. Stan ochrony oceniono jako właściwy - FV [20].

1145 Piskorz *Misgurnus fossilis*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena C

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

W badaniach wykonanych w 2016 roku na potrzeby opracowania pt. „Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony na terenie obszarów Natura 2000 w województwie łódzkim. Część IV. Grabia PLH100021” gatunek został stwierdzony na dwóch stanowiskach w głównym korycie Grabi (Łask, ul. Plażowa i ul. Armii Krajowej) oraz w starorzeczu (Kustrzyce). Na obu stanowiskach na Grabi piskorz występował bardzo nielicznie, natomiast w starorzeczu stwierdzona liczebność była właściwa [20].

1037 Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena A

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – B

Trzepla zielona występuje na całej długości rzeki Grabi w obszarze - znanych jest kilkadziesiąt stanowisk gatunku. Obszar jest ważną ostoją gatunku w Polsce Środkowej. Stan zachowania gatunku w niniejszym obszarze jest niezadowolający - U1 ze względu na umiarkowaną liczebność i zagęszczenie wylinek na kontrolowanych stanowiskach [36].

1042 Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena C

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Ranga gatunku w obszarze jest mało istotna, znane jest tylko jedno stanowisko gatunku. Stan zachowania gatunku w obszarze jest niezadowolający - U1 [36].

1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena B

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Podczas wykonanej w 2016 r. inwentaryzacji stwierdzono, że gatunek występuje równomiernie w całym obszarze Natura 2000 Grabia PLH100021. Na podstawie ocen trzech reprezentatywnych stanowisk, na których wykonano badania zgodnie ze zmodyfikowaną metodyką monitoringu, biorąc pod uwagę także inne, mniejsze powierzchnie, na których stwierdzono jego obecność, stan zachowania gatunku w obszarze oceniono jako właściwy – FV [20].

1032 Skójką gruboskorupowa *Unio crassus*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena C

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Dotychczasowe dane o występowaniu skójką gruboskorupowej w Grabi pochodziły z lat 60-tych, z opracowania Piechockiego [31, 32]. W 2012 r. w ramach prac nad dokumentacją planu zadań ochronnych obszaru skontrolowano większość podawanych przez Piechockiego stanowisk. Skójką gruboskorupowe odnotowano powyżej i poniżej Kozub (łącznie kilkanaście osobników) [36]. Podczas wykonanej w 2016 r. inwentaryzacji gatunek stwierdzono w dolnym biegu Grabi, na wysokości miejscowości Nowe Kozuby. Stan zachowania gatunku w obszarze oceniono jako zły - U2 [20].

W poprzednich wersjach SDF wykazywany był gatunek 4056 Zatoków łamliwy *Anisus vorticulus* - w oparciu o badania z 2016 r. stwierdzono, że uznanie gatunku za przedmiot ochrony obszaru był pierwotnym błędem naukowym - w 2019 r. Komisja Europejska zaakceptowała usunięcie gatunku z listy przedmiotów ochrony w obszarze.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	J02.01		b
L	G05.01		i
M	G01		b
M	A02		i
H	K02.03		b
H	K02		b
M	E03		b
M	J02.05.05		b
M	J02.03		b
M	D01		b
M	H01.09		b
L	F01.01		b
M	E06		b
M	B03		i
H	H01.05		b
L	K03.01		b
H	J02.05		b
M	A03.01		i
H	H01		b
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
L	X	X	i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne, O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.
i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednoczesne.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Babski P., Brewińska-Zaraś B., Zalewski M. 1985 Hydrochemiczna charakterystyka Lubrzanki i Grabi. Ochrona i zagospodarowanie niewielkich rzek, UŁ, Polski Związek Wędkarski, Łódź, Warszawa 56-63.2. Bańbura J., Przybylski M., Zalewski M. 1985 Dynamika przestrzenna i sezonowa zespołów ryb w dorzeczu Grabi i Lubrzanki. Ochrona i zagospodarowanie niewielkich rzek, UŁ, Polski Związek Wędkarski, Łódź, Warszawa 69-81.3. Bartel R. (red.) 2004 Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków – podręcznik metodyczny.. Ministerstwo Środowiska. Warszawa.4. Bazan H. 1962 Wodopójki (Hydracarina) Wyżyny Łódzkiej Fragmenta faunistica 9 255-273.5. Bernard R. 2010. Trzepla zielona. W: Makomaska-Juchiewicz M. (red.) 2010. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I; s: 32-58. GIOŚ. Warszawa.6. Bernard R., Buczyński P., Tończyk G., Wendzonka J. (2009) Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce, Poznań, 5-256.7. Bis B., Foksowicz M., Zalewski M 2000 Biologiczna ocena jakości wód: struktura i organizacja funkcjonalna fauny dennej wybranych fragmentów dorzecza Grabi i Pilicy Materiały konferencyjne "Kurs Ekohydrologii" - UNESCO/IHP, Łódź, Zakopane 19.8. Borysiak J., Pawlaczyk P. 2004. Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe). W: Herbich J. (red.). Lasy i bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 5. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 203-241.9. Brylińska M. (red.) 2000. Ryby słodkowodne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN.10. Buczyński P., Tończyk G. 1997 Analiza zgrupowań ważek (Odonata) wód biejących Polski XVII Zjazd Hydrobiologów Polskich, 8-11 września 1997 r., Poznań.11. Czech A. 2007. Bóbr europejski (*Castor fiber*). Krajowy Plan Ochrony Gatunku. Ministerstwo Środowiska. 12. EKOLESNER - Emilia Lesner 2018 Monitoring stanu przedmiotów ochrony oraz monitoring realizacji działań ochronnych na terenie obszaru Natura 2000 Grabia PLH10002113. Frankiewicz P. 1985 Koza złotawa, *Cobitis aurata* (Fil.) w dorzeczu Odry Przegląd zoologiczny 29 331-337.14. Hereźniak J. 1984 Dokumentacja projektowa rezerwatu leśnego "Gąszcz" im. prof. Hyli w Częstochowie. Wojewódzki Konserwator Przyrody UW. Częstochowa 1-14.15. Jażdżewska T. 1971 Jętki (Ephemeroptera) rzeki Grabi Polskie Pismo Entomologiczne 41 243-304.16. Jażdżewska T. 1995 Jętki (Ephemeroptera) piaszczystego dna Grabi (dorzecze Warty). Streszczenia referatów. XVI Zjazd Polskiego Towarzystwa Zoologicznego, 14-16 września 1995 r., Łódź.17. Jażdżewska T., Maksymiuk Z., Siciński J. 1989 Projektowany rezerwat krajobrazowo-wodny na rzece Grabi im. prof. dr Leszka Kazimierza Pawłowskiego Urząd Miasta i Gminy w Łasku, Towarzystwo Przyjaciół Łasku.18. Kaczkowski Z. 2006. Zarybianie gatunkami reofilnymi jako narzędzie ochrony i kształtowania ichtiofauny niewielkich rzek nizinnych. Rozprawa doktorska. Uniwersytet Łódzki, pp. 84.19. Klimaszewska H. 1959 Larwy ważek (Odonata) rzeki Grabi Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego, seria 2 5 161-162.20. Klimaszek, P. 2004. Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nympheion*, *Potamion*. W: Herbich, J. (red.) Wody słodkie i torfowiska. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, T. 2., s. 59-71.21. Klub Przyrodników. 2016 Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony na terenie obszarów Natura 2000 w województwie

Łódzkim, Część IV, Grabia PLH100021, Świebodzin.22. Kondracki J. 2009. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa.23. Kruk A., Penczak T., Zieba G., Marszał L., Koszaliński H., Tybulczuk Sz., Grabowska J., Cieplucha M., Galicka W. 2009. Ichtiofauna systemu Widawki. Część II. Dopływy. Roczn. Nauk. PZW, 22: 59 – 86.24. Kucharski L., Perzanowska J. 2004. Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*). W: Herbich J. (red.). Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 3. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 192-211.25. Marszał L. 2000 Rozmieszczenie minoga strumieniowego *Lampetra planeri* (Bloch) i minoga ukraińskiego *Eudontomyzon mariae* (Berg) w rzekach Polski Środkowej - stan aktualny i kierunki zmian. Regionalna ochrona gatunkowa ryb, stan, zagrożenia, kierunki ochrony, Roczniki Naukowe PZW 14 313 – 321.26. Marszał L. 2003. Zmienność morfologiczna minoga ukraińskiego *Eudontomyzon mariae* i minoga strumieniowego *Lampetra planeri* w wodach Polski. Praca doktorska – Kat. Ekol. i Zool. Kręg. UŁ, 1–146.27. Nowak M., Zalewski M. 1991 The fish distribution in habitats of lowland river Grabia *Acta Universitatis Lodzianensis, Folia limnologica* 5 152-165.28. Pawlaczyk P. 2010. Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe). W: Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I; s: 236-254 GIOŚ. Warszawa.29. Penczak T. 1969a Ichtiofauna rzek Wyżyny Łódzkiej i terenów przyległych. Część II. Ekologia *Acta Hydrobiologica* 11 313-338.30. Penczak T. 1969b Ichtiofauna rzek Wyżyny Łódzkiej i terenów przyległych. Część Ic. Hydrofauna i rybostan Warty i dopływów *Acta Hydrobiologica* 11 69-118.31. Penczak T. 1969c Ichtiofauna rzek Wyżyny Łódzkiej i terenów przyległych. Część III. Przegląd i charakterystyka gatunków *Acta Hydrobiologica* 11 339-360.32. Piechocki A. 1969a Obserwacje biologiczne nad małżami z rodziny Unionidae w rzece Grabi *Acta Hydrobiologica* 11 57-67.33. Piechocki A. 1969b Mięczaki (Mollusca) rzeki Grabi i jej terenu zalewowego *Fragmenta Faunistica* 15 111-197.34. Siciński J.T. 1985 Projektowany rezerwat krajobrazowo-wodny na rzece Grabi. Ochrona i zagospodarowanie niewielkich rzek. UŁ, Polski Związek Wędkarski, Łódź, Warszawa 64-68.35. Tończyk G. 1995 50 lat badań zwierząt bezkręgowych rzeki Grabi XVI Zjazd Polskiego Towarzystwa Zoologicznego, 14-16 września 1995 r., Łódź.36. Tończyk G. 2002 Zmiany składu gatunkowego zgrupowań larw węzek w dolinie środkowego biegu Grabi (Polska Środkowa) analiza 50-letnich danych. IX Ogólnopolskie Warsztaty Bentologiczne 16-18 maja 2002 r., Toruń - Bachotek: 30.37. URS Polska 2012 Dokumentacja projektu planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Grabia PLH100021.38. Wiedeńska J., Łacheta A. 1999 Fauna Limoniidae i Pedicidiidae doliny rzeki Grabi. XVIII Zjazd Sekcji Dipterologicznej PTE, 14-16 maja 1999 r., Spała, *Dipteron* 15 36 – 37.39. Wilk-Woźniak E. 2011. Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nympheion*, *Potamion*. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Metodyka monitoringu. GIOŚ, Warszawa.40. Wojtas F. 1959 Pijawki (Hirudinea) rzeki Grabi *Prace Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego* 58 1-60.41. Wojtas F. 1962 Widelnice (Plecoptera) rzeki Grabi. *Łódzkie Tow. Nauk.* 77,25.42. Wojtas F. 1964 Materiały do poznania skąposzczetów Branchiobdellidae rzeki Grabi *Przegląd zoologiczny* 8 149-152.43. Zając K. 2010. Skójką gruboskorupowa. W: Makomaska-Juchiewicz M. (red.) 2010. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I; s: 157-179. GIOŚ. Warszawa. INWENTARYZACJE PRZYRODNICZE 1. Kaczkowski Z. 2012. Ekspertyza przyrodnicza wykonana na potrzeby opracowania projektu planu zadań ochronnych obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Grabia PLH100021, Ryby, URS Polska. 2. Lewandowski W. 2012. Ekspertyza przyrodnicza wykonana na potrzeby opracowania projektu planu zadań ochronnych obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Grabia PLH100021. Ssaki inne niż nietoperze, kumak nizinny *Bombina bombina*. URS Polska. 3. Sieradzki J. 2012. Ekspertyza przyrodnicza wykonana na potrzeby opracowania projektu planu zadań ochronnych obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Grabia PLH100021. Siedliska przyrodnicze, URS Polska.4. Żuk K. 2012. Ekspertyza przyrodnicza wykonana na potrzeby opracowania projektu planu zadań ochronnych obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Grabia. Bezkręgowce, URS Polska.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL03	7.96	PL04	1.27		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL03	Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki	*	7.96
PL04	Środkowej Grabi	*	1.27

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Łodzi
Adres:	Polska Traugutta 25 90-113 Łódź
Adres e-mail:	sekretariat.lodz@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒	Tak	Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 21 lutego 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Grabia PLH100021 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 785) Link: http://dziennik.lodzkie.eu/#/legalact/2014/785/
		Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 3 marca 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Grabia PLH100021 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2016 r. poz. 1100) Link: http://dziennik.lodzkie.eu/#/legalact/2016/1100/
☐	Nie, ale jest w przygotowaniu	
☐	Nie	

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH100021

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

Tak Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)

